هەڕەشەکانی دەوڵەتی تورکیا، داهاتووی کوردستان لەگەڵ مەترسی شەڕ وپشێوی بەرەو ڕوودەکاتەوە.

لەبارەی ناوەرۆکی شەری راگەیاندنی ئیستاوە..

خەسرەو سایە

k.saya@ukonline.co.uk

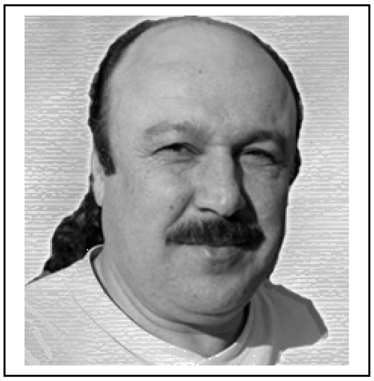

ئەمجارەش دیدارەکەی مەسعود بەرزانی لەکەنالی ئەلعەرەبیەدا، بووە بەهانەیەك بۆ دەوڵەتی فاشیستی تورکیا، تاهەڕەشەکانی خۆی بۆسەر خەڵکی کوردستان وداهاتووەکەی توند کاتەوە وبەمجۆرەش دەرگای شەڕێکی ڕاگەیاندن بکەوێتە سەرپشت. بێگومان ئەمە یەکەم جار نییە کەدەوڵەتی تورکیا بەزمانی هەڕەشە ئامێز بدوێ، لەماوەی 15 سالی ڕابردوودا ولەگەڵ گۆڕانی کوردستان بە"پەناگای ئەمن" لەچوارچێوەی نەشخەو سیاسەتەکانی ئەمریکادا، هەمیشە دەست درێژی وهەڕەشەی شەڕو بەزاندنی سنورەکان لەلایەن تورکیاو ئێرانەوە مەترسییەکی ئەکید وبەردەوامی نیو باروۆدخە سیاسییەکانی کوردستان وناوچەکەبووە. بەلام دەوڵەتی تورکیا لەهەڕەشەکانی ئەمجارەیدا بەدوای چییەوەیە؟ لەبەرامبەردا ناسیونالیزمی کورد وحیزبەکانی چ سیاسەتێك وچ بەرژەوەندیەیەك نوێنەرایەتی دەکەن؟ سەرەنجام ئەم هەڕەشەو کێشمەکێشانە داهاتوی کوردستان بەرەو کوێ دەبا و بەتایبەتیش چ کاریگەرییەکی لەسەر چارەنوسی خەلکی شاری کەرکوك بەجێ دێڵێ؟ لەکوتایشدا خەلکی کوردستان دەبێ چ ڕیگایەك بگرەنەبەر تادەرگا بەڕووی ئەم هەڕەشانەو ئەم مەترسیانەدا دابخەن؟ بەلام با لەپێشدا سەرنجێك لەسەر پەیامەکانی شەڕی ڕاگەیاندنی ئیستا و ناوەرۆکەکەی بدەین:

پەیامی شەڕی ڕاگەیاندنی ئێستا:

بارودۆخەکان وانین کەمەسعود بارزانی بەسادەیی بتوانی! بۆبەرگرتن بەدەخالەتی دەوڵەتی تورکیا لەکێشەی کەرکوکدا، "دیاربەکرو شارەکانی کوردستانی تورکیا" وەك کارتێك بەکاربهینێ وتورکیاش بێدەنگە لەم قسانەی بکات. هەربۆیە زێدەڕۆییەکانی بارزانی بەپەلە تالەبانی ناچار کرد تالەپەیوەندێکی تەلەفۆنیدا، دەستبکاتە پاڕانەوە ودووپاتکردنەوەی بەڵێنەکانی خۆی بۆئۆردوغان وکاربەدەستانی دەوڵەتی تورکیا. تالەبانی بۆئەوەی هەموو شتێك بێنێتەوە شوینی خۆی، دەربڕینی بێزاری بەرامبەر بەقسەکانی بەرزانی بەکافی نەزانێ وجاریکی تریش ئامادەیی تەواوی لەبەردەم تورکیادا ڕاگەیاندەوە بۆ بەدەستەوەگرتنی نەخشیەکی هاوباش بەدژی "ڕێکخراوە تیرۆریستەکان" لەناوچەکەدا، کەدیارە مەبەست لەم قسانە پەلاماردانی هاوبەشیانە بۆسەر "پککا". بەلام وەلامی ئۆردوغان بەوەی کە"قسەکانی بارزانی زۆردەکەوێت لەسەر باکوری عێراق" نەك تەنها هەڕەشەیەکی جدی هێناوەتە ئاراوە، بەڵکو نیشانەی شەڕێکی ڕانەگەیەندراوە کەڕۆژانە لمۆز لەسنورەکانی کوردستان دەسوێ. ئەوەتا هاوکاتی ئەم بارگرژیە هیزەکانی تورکیا بەبەهانەی پەلاماردانی "پەکەکا"وبەچەندین فرۆکەو هێزی سەربازیەوە لەسنورەکانی کوردستان-عیراق کۆبوونەتەوە ولەچەند شوێنیش سنوریان بەزاندووە. بەلام ئەمە هێشتا مەغزای سیاسی هەموو ئەوشەرە ڕاگەیاندنە نییە کەبەدوای قسەکانی بارزانیدا هاتۆتەکایەوە. بەتایبەتی کەئەمریکا لەهەمووان پەرۆشتر بۆ هێورکردنەوەی بارودۆخەکان وبۆ ئەوەی کەلەنێو زەلکاو وشکستی سیاسی لەعێراقدا "ناوچەی ئارام"ی کوردستان، کەیەکێك لەقاچەکانی "ئیستراتیژی هەستانەوە"ی لەسەر داناوە، نەکەوێتە مەترسییەوە، خەریکی نێوبژێوانی کردن وئامۆژگاری کردنی "عێراقیەکانە" بۆڕاگرتنی پەیوەندی باشیان لەگەڵ دەوڵەتی تورکیادا. بەلام هەموو ئەمانە چ پەیامێك دەدەن بەدەستەوە؟

دوکەڵ بێ ئاگر نابێت. هەر شەڕێکی بەکردەوە بەهانە وسەرەتای پێکدادانی، ڕاگەیاندنی خۆی هەیە. لەم بارەوە کەرکوك و پەکەکا دووبەهانەی ئاشکران کەدەتوانێ لەهەردوولاوە شەڕێکی بەکردەوەی لێدەربێت. یانی چ ئەوەی تورکیا پەلاماری کوردستان بداو چ ئەوەی شەڕی هاوبەش لەدژی پەکەکا گەرمتربێت، بەلام پەیامێك کەخەریکە ئاگری تەنوری شەڕی پێگەرم دەکرێ، نەعرەتەی فاشیستی وقەومییە. نەعرەتەیەك کەلەسەرێکیەوە فاشیزمی تورکی ڕاوەستاوە وبەنیازە سیاسەتی "شەڕی کورد بەکورد بەکوشتندان" بگرێتەبەرو هێزوتوانای ئەحزابی ناسیونالیزمی کورد ئاراستەی شەڕی لەناوبردنی "پەکەکا" بکا وهاوکاتیش بۆ دەسگرتنی بەرەی تورکمانی چەندین مەرجی خۆی بەسەریاندا داسەپێنێ. وەلەسەریکی تریشەوە ناسیونالیزمی کورد ڕاوەستاوە کەبۆئامانجی گێڕانەوەی شاری کەرکوك بۆژێرسایەی دەسەلاتی خۆی ڕێگای"شەڕی تورك و کورد"ی هەڵبژاردووە. ئەوەشی کەلە هەردووسەرەوە بەبارمتە گیراوە ژیان وچارەنوسی خەلکی کرێکارو وزەحمەتکێشە کەبەبێ ئیختیاری خۆیان لەنێوەندی ئەم شەڕو دەعوایەدا ڕاگیراوە. بەلام خودی کێشەی کەرکوك لەنێو ئەم شەڕی ڕاگەیاندنەدا چ جیگایەکی هەیە؟

کەرکوك، ناوەندێك بۆ کێشمەکیشی قەومی وکۆنەپەرستی.

بڕیارە لەکۆتایی ئەمساڵدا چارەنوسی شاری کەرکوك لەریفراندۆمیکدا ببڕێتەوە وبەپیێ دەستوری کۆنەپەرستانەی عیراق ناسنامەیەکی درۆزنانەی قەومی بکرێت بەبەر هاولاتیانی دانیشتووی ئەمشارەدا. هێشتا مەعلوم نییە ریفراندۆمێکی لەم جۆرە سازدەدرێ یان نا، کەچی کێشمەکیشی لایەنەکان تادێت خوێناوی تر ڕووەو ڕشتنی ڕەنگی داهاتویەکی مەترسیدار بەخۆیەوە دەگرێ. لەڕوانگەی ئەحزابی ناسیونالیزمی کوردەوە کەرکوك شارێکی کوردییە ودەبێ بەشێك بێت لەدەسەلاتی ئەوان. ئەمەش ئیتر ئەو مافەیان پێدەدات کە بەشیوەیەکی تر هەمان سیاسەتی پاکتاوکردنی قەومی کەڕژێمی بەعس لەبەرامبەر دانیشتوانی ئەم شارەدا گرتییەبەر ئەوانیش پەنای بۆبەرن. مادەی

140ی دەستور سەبارەت بە کەرکوک، مەسەلەی گێرانەوەی "کوردە دەرکراوەکان" ودەرکردنی "عەرەبە هاوردەکان"ی بەشیوەیەکی قانونی خستە بەردەم یەکیتی وپارتی تاسیاسەتی بەکوردی کردنی ئەم شارە بخەنە شوێنی سیاسەتی بەعەربکردنی ڕژێمی بەعس. بەلام لەباروۆدخی پشێوی وناجێگیری ئیستای عێراق و هەروەها لەوەزعیەتێکدا کەچارەنوسی کوردستان نادیار ڕاگیراوە و هەویەتی ولاتی مەعلوم نییە، ئیزافەکردنی کەرکوك بۆسەر ناوچەکانی ژێردەسەلاتی ئەم حیزبانە، حاڵەتەکان ناهەموارترو مەترسیدارتردەکات. بەتایبەتی کەشاری نەوتینی کەرکوك سەنتەری کێشمەکیش وملاملانیێی هیزەکان لەعێراق و ناوچەکەدایە.

حکومەتی مالیکی وئیئتیلافی شیعەکان بۆڕاگرتنی بالانسی سیاسی ونفوزی خۆیان وساغکردنەوەی نفوزی ئیسلامییان لەپرۆژەی فیدرالیزمەکردنی عێراقدا، بەردەوام مەسەلەی کەرکوکیان لەحالەتی "تەئید وپاشگەزبوونەوە"دا ڕاگرتووە. ئیسلامی سوننی گەراش بۆ رەقابەت لەنیو کیتلەبەندیێەکانی دەسەلاتی ئیسای عیراق و نەخشی ئەمریکادا، کەرکوك بابەتێك بووە بۆ گێرانەوەی نفوزی ناسیونال-ئیسلامی عەرەبی وداکۆکی کردن لەیەکپارچەپی خاکی عیراق، کەلەبنەوە بۆدژایەتی کردنی "پرۆژەی فیدرالیزم" وشیعەگەرایی لەعیراقدا، بەکاربراوە. بەلام لەم نیوەدا رۆلی تورکیا مەسەلەیەکی واوەترە. کاربەدەستانی تورکیا هەبوونی"کەمایەتییەکی گەورەی تورکمان" لەشاری کەرکوکدا، دەکەنە بناغەی بەدسەتەوە گرتنی سیاسەتێکی شۆڤینیستی وپان تورکیستی بۆدەخالەتکردن لەبارودۆخی ناجیگیری عیراقدا. ئەم سیاسەتە ناچیتەوە سەر ئامانجی فراوانخوازی ئەتاتورکی وعوسمانلی، کەرووی لە تەبدیلکردن و پیوە لکاندنی شاری کەرکوك بێت بەیەکیك لەکۆلۆنەکانی ئیمراتۆریەتی تورکی، بەبەهانەی لەئارادابوونی کەمایەتیەکی قەومی. چونکە قەلەمرەوی حاکمیەت ودەسەلاتی مۆدیرنی قەومی ئەم ئشتهاو ئاواتەی بۆرژوازی تورکیا بەهۆی لەئارادابوونی"هەقی حاکمیتی نیودەولەتی"یەوە تێپەربووە. نمونەی هەبونی تورکمان لە ئیرانی ئیستا وخودی دەولەتی تورکمانستان و هەبوونی کەمایەتی گەورە لەقیرغستان وئۆزبکستان.. ئاواتی پێوە لکاندنی شاری کەرکوك بۆسەر دەولەتی تورکیا مایە پوچ دەکاتەوە. بەلام ئەوەی تورکیا لەپەیوەند بەمەسەلەی کەرکوکەوە وەك هیزیکی سەرەکی هێناوەتە پیشەوە، مەسەلەی ئەرزو ئیلحاقکردنی شارێك نییە، بەڵکو ئیستراتیژیەکی تازەیە کەلەنیو بارودۆخە سیاسییەکانی ئەم دوایانەی عیراقەوە سەرچاوەی گرتووە. کەوایە ئەم ئیستراتیژە تازەیە چییەو ئامانجەکانی چین؟.

ئیستراتیژی نوێی دەولەتی تورکیا:

پشیوی باروۆدوخەکان لەعیراق و نەتوانینی ئەمریکا لەجیگیرکردنی دەوڵەتێکی موتەمەرکیز کەبتوانێ عیراقی دوای سەدام ورژێمەکەی لەسیستەمێکی بالادەستدا جیگیربکات، دەرگای ئەوەی بۆدەخالەتی دەولەتانی ناوچکە ولەوانەش بۆتورکیا خستۆتە سەرپشت، بەم پێیە هەرەشەکانی تورکیا یەکێك لەئاکامەکانی شکستی ئەمریکایە لەعیراق. راپۆرتی بەیکر- هاملتۆن کە هاوکیشە سیاسیەکان لەعیراقدا بەشیوەیەکی تر پێناسە دەکاتەوە و فرسەت دەداتە دەست ولاتانی دراوسێ وەك فاکتۆریکی راستەوخۆ لەهێورکردنەوەی باروۆدخی نائارامی عیراقدا دەوربگیرن. ئەمەش زەمینەو فرسەتی ئەوەی داوە بەحکومەتی ئیستای تورکیا ئیستراتیژیەکی نوی بەدەستەوە بگرێ. بەپێچەوانەی ئیدعاکانی دەولەتی تورکیاوە، دەخالەتی ئەو لە کێشەی کەرکوکدا بۆ پاراستنی خەلکی تورك زمانی ئەم شارە نییە، بەلکو بۆ بەرێوەبردنی ئامانجیکی سیاسی وئیستراتیژیەکی تازەیە کەناوەرۆکەکەی بریتییە لە پەیداکردنی پێگەیەکی مسۆگەر وهەمیشەیی بۆ دەخالەتکردن ومانەوەی بەردەوام لەبارودۆخەکانی عێراقدا وبەکارهینانی وەك فشاریك بەسەر ئەمریکاو لایەنە نیو دەوڵەتییەکانەوە. لەم راستایەشدا گۆرینی کوردستانی عیراق (بەتایبەتی شاری کەرکوك) بەپێگەیەکی سیاسی وجوگرافی، پیویستیێەکی حەیاتییە بۆ گێڕانەوەی رۆلی سەروەری سوپای تورکیا وجیگاو ریگای لەناتۆدا و هەروەها کردنەوەی جەبهەیەکی راوەستاوە بۆرقابەتکردن لەگەل ئیران ونفوزەکەی لەعیراق وناوچەکەدا.

چەتر هەلکردنی تورکیا بۆ رەوتە ئیسلامیێە سوونیەکان و کۆمەککردن بۆهینانە پیشەوەی رۆلیان لەبەرامبەر بالی شیعەگەرای موتەمایل بەئیران هەولی تورکیا بۆ راگرتنی بالانسی خۆی لەبەرامبەر ئیران و رۆلی ناوچەیی نیشان دەدات. ئەمریکاش بەدوای شکستی سیاسی و ناکامیەکانی لەعیراق و زۆرتر قولبوونەوەی پشیویێەکان، لەوئاستەدا نییە مەرجەکانی خۆی بەسەر تورکیادا بسەپینی و ریگە بەدەخالەتکردنی لەکوردستانی عیراقدا بگری. بگرە بەپیچەوانەوە هەرەشەکانی تورکیا و کوکردنەوەی هیزەکانی لەسەرسنور ریگایەکی فشارە بۆ ئەوەی ئەمریکا ناچاربکات بە مل دان بەخواستە سەربازی وسیاسیێەکانی، بەرادەی ئەوەی ئالوگۆریك لەعیراقدا بەوجۆرە بهینیتە پیشەوە کە پیگەی تورکیاو دەخالەتەکانی بۆ ماوەیەکی زۆر دەهیلیتەوە. لەئاوەها حالەتیکدا پشتیوانی ئەمریکا بۆ دەسەلاتی ئەحزابی ناسیونالیزمی کورد سستدەکاو ئەوانیش بەخاتری مانەوەی دەسەلاتیان ناچاردەکات کەلەژیر چەتری کردەوە سەربازیێەکانی سوپای تورکیادا خۆیان ببیننەوە. بەتایبەتی تورکیا هەرگیز رازی نییە بەمانەوەی مەسەلەی کورد لەکوردستانی عیراق لەم شیوەیەیدا وهاوکات وجودی هیزەکانی پەکەکا، لەکوردستان وناوچە سەرسنورییەکانی بەهۆکاری پشێویێەك بۆسەر خۆی دەبینێ. لەیەك ووتەدا ئەم حالەتانە بۆ تورکیا فاکتۆریکی مەترسیدارە بۆ تیکچوونی باری ناوخۆی خۆی، هەربۆیە شکستەکانی ئەمریکای لەعیراق بەهەند وەرگرتووە تاپشتێنەو پێگەیەکی ئەمنی بۆدورخستنەوە ویەکلاکردنەوە خەتەرەکانی سەرخۆی دابمەزرینێ وبەتەواویش خۆی لەفشارەکانی دەولەتەتانی ئەوروپا لەبارەی مەسەلەی کوردەوە دەربازبکات. بەلام لەبەرامبەر هەموو ئەمانەدا کاردانەوەی سیاسی ناسیونالیزمی کورد چیە وتا چەند دەتوانن بەر بەم ئیستراتیژی وسیاسەتانەی تورکیا بگرن؟

ناسیونالیزمی کورد، لەبەردەم تەنگانەی سیاسیدا:

ناسیونالیزمی کورد ودەسەلاتەکەی لەتەنگانەیەکی سیاسیدا سەردەردێنێ. ریشەو زەمینەکانی ئەم تەنگانەیە دەگەریتەوە بۆ شکستی سیاسی ئەمریکا لەعیراق. ئەو پرۆسە سیاسیەی کەئەمریکا بەدوای جەنگ و رووخانی رژیمدا، بەناوی "دیموکراتیزەکردنی" عیراقەوە دەستی بۆبرد، بەبنبەست گەیشتووە. ئەو پرۆسە سیاسییەی کەبەپیکهانی مەجلیسی حوکم دەستی پیکرد وبەدوای خۆیدا هەلبژاردن وپیکهینانی پەرلمان وپاشان دارشتنی دەستور وحکومەت ووەزارەتخانەکانی لەخۆگرت، بریاربوو ئارامی وئاسایش بۆ عیراق بگێڕێتەوە و"دەولەت وسیستەمیکی دیموکراسی" وا بهینیتە ئاراوە کەنمونەکەی بۆرۆژهەلاتی ناوەراست بگوێزرێتەوە. بەلام ئەمرۆ دوای 4سال تیپەربوون، نەك هەرنیشانێك لەئارام بوونەوەی بارووۆدخەکان و لەسەرکاربوونی دەولەت و دەسەلاتێکی پایەدار لەگۆرنییە، بگرە شەرو پێکدادانی تایەفەگەری و تیرۆر وتەقاندنەوە، کردەوەکانی خۆی بردۆتە نیو هۆلی پەرلمانەوە. بەرادەیەك ئەمرۆ عیراق بۆتەمەیدانیك بۆ شەرو پیکدادان وکیشمەکیشی جیهانی وناوچەیی وبریاری هێورکردنەوەی لەدەست هیزە ناوخۆیێەکان دەرکێشاوە. ناسیونالیزمی کورد و حیزبەکانی وەك هاوپەیمانێکی ئەمریکا لەگشت ئەم پرۆسەیەدا، بۆبەرژەوەندی رۆژانەی خۆیان ولەپیناو وەرگرتنی چەند

ئیمتیازاتێك دەستیان نایە نیودەستی دەستەوتاقمی کۆنەپەرستی ئیسلامی و عروبیەوە وبەناوی جیگیرکردنی فیدرالیزم و مادەی 140 و وەرگرتنی چەند پۆستیك لە وەزارەتەکاندا، موری تەئیدیان لەدەستور ودەسەلاتیکی لەرزۆکدا. سەرەنجام راپۆرتەکەی بەیکر-هاملتۆن شکست و بنبەستی هەموو ئەم سیاسەتەو ئەم پرۆسیەیەی راگەیاند. ئیستا ئیتر قسەیە لەسەر دووبارەکردنەوەی هەلبژاردن و دارشتنەوەی دەستور بەدژی هەموو ئەو مەسەلانەی کە یەکیتی وپارتی بە"دەستکەوتەکانی کورد" ناوی دەبەن. ئیستا قسەیە لەسەرموسالەحەی وەتنی وگیرانەوەی بەعس و ملدان بەرۆلی دەولەتانی ناوچەکە. تەنانەت ئەو حالەتە ئارامییەی کەلەکوردستاندا پشتی ناوە بەوجودی ئەمریکاو هیزەکانیەوە، ئیستا بەهۆی باروۆدخەکانی عیراقەوە ئەمریکا کەوتوتە مەوقعی چاوپۆشی کردنەوە. بەمجۆرەش ئەگەر جاران بەعس خەتەرو سەرچاوەی هەڕەشە بوو بۆسەر کوردستان ئەمرۆ هەریەك لەدەولەتانی هاوسنوری کوردستان سەرچاوەی ئەم خەتەرەن. لەلایەکی تریشەوە باسی دەرچوونی هیزەکانی ئەمریکا و کشانەوەی لەعیراق کەئیستا لەنیو کۆنگریسی ئەمریکادا گەرمە، بەتەواوی بناغەکانی دەسەلات و قودرەتی 16 سالەی ناسیونالیزمی کوردی خستۆتەبەردەم لەرزەوە. هەموو ئەم ئالوگۆرانەی کەبەریوەن ناسیونالیزمی کوردی لەبەردەم تەنگانەیەکدا راگرتووە کەکەس نازانی ئاکامەکانی شکست وداڕمانی چ کارەسەتیك بەسەرخەلکی کوردستان دێنێ. بەلام لەم تەنگانەیەدا ولە بێئاسۆیی و دەورانیکی ئینتزاردا کە حیزبەکانی کوردایەتی دەرگیری بوون ناتوانن ریگایەکی تریان لەبەر بێت جگەلە مل دان بەسیاسەتی دەولەتانی ناوچەکە و قبولکردنی نەخەشەو هەرەشەکانیان. بانگەوازی سەرانی ئەحزابی ناسیونالیزمی کورد و لیکۆلەوەرانیان بۆ دەرچوون لەبازنەی سیاسەتەکانی ئەمریکا وگەرانەوە بۆ پەیوەندی دەولەتانی ناوچەکەو خۆگرێدانەوەی زیاتر پێیانەوە (لەوانە تورکیاو ئیران) کەلەسەروبەندی هاتنەکایەوەی راپۆرتەکەی بەیکر-هاملتۆندا، درا بەگوێی خەلکی کوردستاندا، تەنها ڕاگەیاندنیکی ئیعلامی نەبوو بۆ خاوکردنەوەی ئەوبارە پشیوی ودلەراوکێیەی کەهاتەئاراوە، بەلکو یەك واقعیەت و یەك ڕێگا چارەی سیاسیـیە لەبەردەم ئەو تەنگانە سیاسییەدا کەبەرۆکی بەناسیونالیزم و دەسەلاتەکەی گرتووە. لەم چوارچیوەیەدا یەکیتی وپارتی ناتوانن کاردانەوەیەکی جدی وپیچەوانە بەهەرەشەو دەخالەتی دەولەتی تورکیا لەخۆ نیشان بدەن، جگەلەوەی کە مەرجەکانی سوپای تورکیا وحکومەتی ئۆردوغان لەسەر مەسەلەی کەرکوك و پەکەکا قبول بکەن. بەلام بۆ هەموو ئەمانە ریگاچارە چییە وخەلکی دەبی چیبکات؟

ریگاچارە چیە؟

نەك تەنها دورخستنەوەی مەترسی هەرەشەو پەلامارە سەربازیـیەکانی تورکیا بۆسەر کوردستان، بەلکو دەرکیشانی وەزعیەتی چاوەروانی ئیستای کوردستان بەدیار باروۆدخە نامەعلومەکانی عیراق و شکستیك کەبەسیاسەتەکانی ئەمریکا کەوتووە، وادەخوازی کەئیستاو داهاتوی کوردستان بەرەو دامەزراندنی دەولەتیکی سەربەخۆ ببریت. بەواتایەکی تر تاکوردستان لەوەزعیەتی نادیارو هەلواسراویدا بمێنێتەوە، نەدەتوانری مەترسیـیەکانی سەرسەری وەلابنری ونەئاکامە ئیحتمالیەکانی تەنگانەی سیاسی ئیستای ناسیونالیزمی کوردی لێ بەدور بگیرێ. تەنانەت ناتوانری باس لەهینانە کایەوەی سیستەمیکی حکومرانی چەسپاو و دلخوازبکری وکۆتایی بەدەسلاتی گەندەل و فەسادی ئیستای یەکیتی وپارتی بهینرێ. دەبی هەویەتی ولاتی بوونی کوردستان مەعلوم بکری وئیرادە بۆخەلکەکەی بگیردریتەوە، حالەتی نەدەولەت بوونی کوردستان و نەبوون بەبەشیك لەدەولەتیکی راوەستاو دەبی کۆتایی پیبهینرێ. هەرجۆرە چاوەروانیەك وراوەستان بەدیار سیاسەتەکانی ئەمریکاو ئومید کردنیك بە"پرۆسەی سیاسی" ئیستای عیراق چارەنوسی کوردستان وخەلکەکەی لەبازنەی شکست و بیدەرەتانیدا دەهیلیتەوە، کە ئاکامەکەی تەنها بەزیانی خەلك خۆیان تەواودەبی.
بیگومان کیشەی کەرکوکیش لەنیو وەزعیەتی نارۆشنی کۆمەلگای عیراق و لەحالەتی ناپەیەداری دەسەلاتی ئەحزابی ناسیونالیزمی کورددا، بەپیویست لەگیژاوی شەری قەومی و دەخالەتی دەولەتی تورکیاو هەرەشەکانیدا دەهێلێتەوە و ناتوانری ریگاچارەیەکی کارسازی بۆبدۆزریتەوە. داهاتووی کەرکوك وسپاردنی بەخەیالاتی "عیراقی فیدرال" چارەسەر نابیت. مادەی 140 کەیەکیتی وپارتی ئومیدی خۆیان لەسەرداناوە لەوەزعیەتی ناپایەدارو نامەعلومی ئیستای عیراق و کوردستاندا، نەك کیشەکە چارەسەر ناکات بەلکو لەنیو دەعوا و نەعەرەتی قەومی وفاشیستیدا رای دەگرێ و دەیگۆری بەسەنتەری رەقابەتی هیزە کۆنەپەرستەکانی ناسیونالیزم و شۆڤینیزمی عەرەبی وئیسلامی و تورکی. چارەسەری بنەڕتی کیشەی کەرکوك بەبرانەوەی کیشەی دەسەلات لەعیراق و دامەزراندنی دەولەتیکی سەربەخۆ و یەکلاکردنەوەی وەزعیەتی نادیاری کوردستانەوە گرێی خواردووە. لەم چوارچیوەیەدا دەتوانری ریگا بکریتەوە بۆخەلکی ئەم شارە لەهەلومەرجیکی ئازادانەدا و لەریفراندۆمیکدا بریاربدەن کەپەیوەندی خۆیان لەگەل دەولەتی مەرکەزی دیلنەوە یان دەبنە بەشیك لەدەولەتیکی سەربەخۆ کەلەکوردستاندا هاتۆتە ئاراوە. تائەوکاتەی کەئەم ئامانجە نەهاتۆتە کایەوە دەبی وەزعییەتی کەرکوك بیلایەن رابگیری و ئیدارەکەی بسپیردریت بە نوینەرانی خەلك خۆیان.
لەهەموو ئەم باروۆدخانەدا ئەوە فاکتۆری خەلکە کەدەتوانی چارەنوسی کۆمەلگای کوردستان (بەکیشەی کەرکوکیشەوە) لەبازنەی سیاسەتەکانی ئەمریکاو حکومەتی عیراق و تەنکانە سیاسیەکانی ئەحزابی ناسیونالیزمی کورد دەرکیشیت. لەماوەی 16 سالی رابردوودا چ ناسیونالیزمی کورد و دەسەلاتەکەی و چ ئەمریکا و چ هیزە ئیسلامی وعروبیە هاوپەیمانەکانی یەکیتی وپارتی لەعیراق تەجروبەی خۆیان داوە ولەهیچ کام لەم هیزانەوە داهاتووی دلخوازی خەلکی کوردستان بەدینایەت. بۆیەدەبی بزوتنەوەی جەماوەری سەربەخۆ بەخواستی جیابوونەوەی کوردستان و پیکهینانی دەولەتیکی سەربەخۆی نەقەومی ونەدینی، ئەم بازنەیە بشکینی و کوردستان لەهەرجۆرە پیشهات و داهاتوویەکی تاریك و مەترسیدار دەرکیشی. 2007/4/12